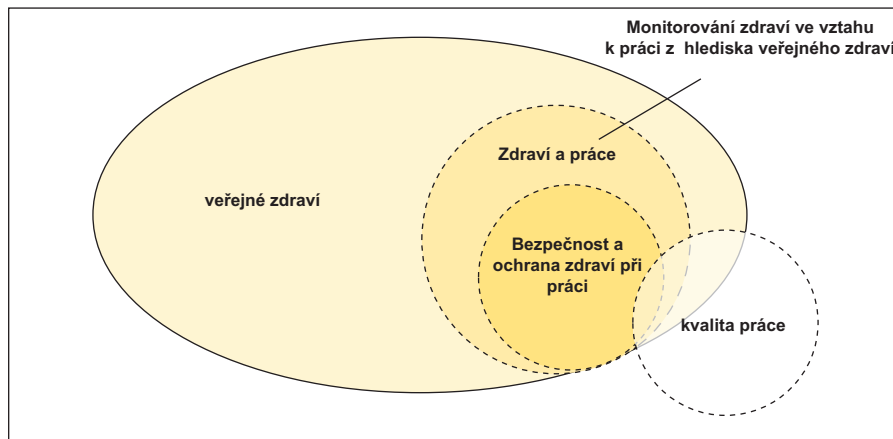

Vliv práce na veřejné zdraví

Je známo, že práce je jedním z nejdůležitějších determinantů stavu lidského zdraví. To by se mělo odrážet v evropských systémech monitorování veřejného zdraví. Proto projekt Zdraví při práci stanovil ukazatele tak, aby odhalily, jaký má práce vliv na veřejné zdraví, a umožnily zavedení monitorování zdraví ve vztahu k práci na evropské úrovni.

V projektu byla oblast monitoringu zdraví při práci definována ve vztahu k jiným již zavedeným monitorovacím systémům zejména v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a kvality práce. Toto je znázorněné na obrázku . č. 1

Obrázek 1: Oblast monitorování zdraví při práci z pohledu veřejného zdraví.

Monitorování zdraví jako politický zpětnovazební proces

Monitorování zdraví při práci by mělo poskytnout přehled o stavu zdraví pracovní síly. S využitím této informace lze vykonat potřebná opatření a sestavit doporučení pro činnosti související se zdravím při práci. Monitorování zdraví by mohlo a mělo být využíváno politiky jako nástroj ke stanovení specifických cílů a kontrole jejich uskutečňování. Rámcové směry činnosti by měly být upraveny pro různá prostředí-pracovní prostředí, obce nebo školy, vysoká úroveň politické strategie přizpůsobena specifickému prostředí a zaváděny činnosti, které mají vliv na lidi v tomto prostředí a na veřejné zdraví jako celek. Výsledný dopad na zdraví naopak dále ovlivní novou politiku. Toto se může považovat za politický zpětnovazební proces (obrázek 2).

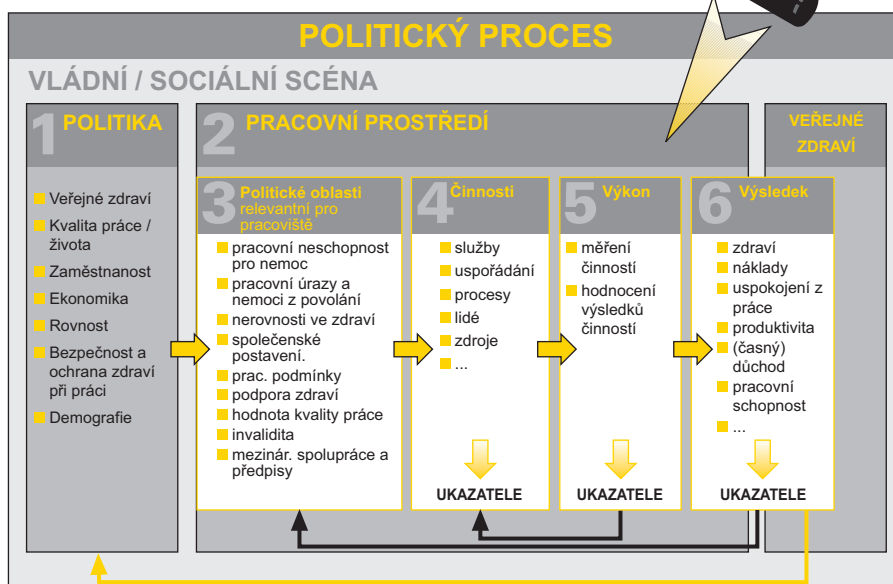
Následující politický zpětnovazební proces je navržený speciálně pro pracovní prostředí: (obrázek č. 3):

Následující politické procesy jsou v současnosti považovány za nejrelevantnější pro pracoviště z hlediska dopadu na veřejné zdraví:

- Optimalizace managementu absence pro nemoc
- Prevence pracovních úrazů a nemocí z povolání
- Redukování nerovností ve zdraví
- Podpora společenského postavení
- Zlepšení pracovních podmínek
- Péče o podporu zdraví
- Zvýšení účinnosti managementu invalidity
- Zlepšení hodnoty kvality práce
- Zlepšení souladu v mezinárodní spolupráci a řízení.

Obrázek 2: Politický zpětnovazební proces v různých prostředích.

Obrázek č.3 Model politického procesu monitorování zdraví při práci z pohledu veřejného zdraví. Tento model zobrazuje oblast práce a zdraví v souvislosti se širším politickým prostředím: Vládní/sociální scéna vymezuje politiku (1) obsahující širokou škálu oblastí (např. veřejné zdraví, kvalita života, rovnost, bezpečnost a ochrana zdraví při práci atd.). Ty zahrnují politiku, která je vhodná pro pracovní prostředí (2), stejně tak „redukování nerovností ve zdraví“, „optimalizace řízení pracovní neschopnosti pro nemoc“ nebo „zlepšení pracovních podmínek“ (3), které mají následně podstatný vliv na zdravotní stav pracovní síly. Tento proces může být monitorován v rámci systému monitorování zdraví při práci. Ukazatele mohou odrážet výsledky činnosti (4) realizované na pracovišti, jejich účinnost (5) a konečný výsledek (6).

Politický proces řízení pracovní neschopnosti pro nemoc

Jak takový politický proces pro monitorování zdraví při práci funguje, např. v oblasti pracovní neschopnosti pro nemoc? Vláda může čelit velké míře pracovní neschopnosti pro nemoc zavedením opatření k prevenci zhoršování zdraví při práci (např. programy podpory zdraví na pracovištích nebo zajištěním školení pro vedení) a usnadnit lidem dřívější návrat do práce po ukončení nemoci (např. posouzením možnosti zahájit rehabilitaci v časném stádiu). Důsledkem toho je zlepšení pracovních podmínek, rehabilitace nastává dřív a zaměstnanci se těší lepší kvalitě života. Z pohledu veřejného zdraví je konečným výstupem snížení míry onemocnění a nemocenských dávek. Každá z těchto fází se může odrazit v systému monitorování zdraví při práci. Pro každou oblast se stanoví ukazatele, které jsou vhodné na monitorování příslušného výše popsaného politického procesu.

Seznam vybraných ukazatelů navrhovaný WORKHEALTH

Pro zavedení monitorování zdraví při práci na evropské úrovni je nevyhnutelné mít omezený počet vhodných ukazatelů. Seznam vybraných ukazatelů je uveden níže. Ukazatele byly vybrány odborníky a posouzeny z hlediska veřejného zdraví, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, inspekce práce a výhledů sociálního pojištění. Ukazatele zdraví a výsledků zdravotního systému ukazují efektivitu pracovních podmínek. Proto je zapotřebí ukazatele do určité míry rozdělit podle ekonomických oblastí a zaměstnání, aby se ukázaly souvislosti práce a onemocnění. Využitím navržených indikátorů monitorování zdraví při práci by bylo možno získat přibližný seznam národních a evropských problémů týkajících se zdraví při práci. Potom se může stanovit podrobnější analýza, ze které mohou být odvozeny akční plány.

Porovnatelnost údajů

Porovnání dostupných údajů by mělo být prováděno opatrně. Běžně shromážděné údaje např. o nemocech z povolání, pracovních úrazech nebo pracovní neschopnosti pro nemoc mohou do značné míry záviset na struktuře a organizaci v příslušné oblasti v každé zemi a na jiných místních podmínkách. Na druhé straně, průřezové údaje vyplývající z průzkumů, jakým je např. Evropský průzkum o pracovních podmínkách, jsou všeobecně méně zkruslené, i když kulturní rozdíly mohou také ovlivnit obraz výsledků. Tyto problémy bychom měli mít na mysli, když vytváříme porovnání mezi zeměmi za použití výše uvedených ukazatelů. Místo toho by mohlo být vhodnější monitorovat v každé zemi změny trendů za určité časové období.

Tabulka 1: Seznam vybraných ukazatelů

Společné ukazatele	Používané ukazatele	Držitel údajů
Úrazy při práci	Viz ESAW pro používané definice; např. míra incidence vážných úrazů při práci	Eurostat
Nemoci z povolání	viz EODS pro používané definice; např. počet přiznaných nemocí z povolání a počet onemocnění na 100 000 pracovníků	Eurostat
Ohrožení zdraví při práci	% zaměstnanců, kteří si myslí, že jejich zdraví nebo bezpečnost jsou ohroženy kvůli práci	Evropský fond
Absence v době nemoci	% zaměstnaných lidí nepřítomných v práci v referenčním týdnu kvůli vlastní nemoci, zranění nebo dočasné invaliditě	Eurostat
Invalidita	Např. Relativní pravděpodobnost přítomnosti osob mírně invalidních nebo neinvalidních v práci v porovnání s lidmi s těžkou invaliditou; % zaměstnanců, kteří udávají, že mají dlouhotrvající zdravotní problém nebo jsou invalidní následkem práce	Eurostat
Výskyt onemocnění	nemocnost (incidence nebo prevalence) podle hlavních skupin ICD stratifikovaná podle povolání a ekonomické činnosti	Momentálně žádné dostupné údaje
Kvalita práce	Např. ukazatele několika hledisek pracovních podmínek (fyzikální pracovní podmínky, psychologické pracovní podmínky, samostatnost při práci, intenzita práce)	Eurostat; Evropský fond
Činnosti k podpoře zdraví na pracovišti	Např. % podniků, které realizují programy podpory zdraví na pracovištích i	Momentálně žádné dostupné údaje
Opětovné začlenění/rehabilitace	Např. % podniků/institucí, které zajišťují opatření pro opětovné začlenění personálu (zejména invalidního personálu) když se vrátí do práce po dlouhé době z pracovní neschopnosti	Momentálně žádné dostupné údaje
Dodržování nařízení OSH	Např. % ILO OHS dohod ratifikovaných členskými zeměmi; % podnikatelů, kteří dodržují právní předpisy	ILO
Náklady na opatření bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	Např. % celkových nákladů nebo % HNP/HDP	Momentálně žádné dostupné údaje

Zkratky: EODS = Evropské statistiky o onemocnění v zaměstnání, ESAW = Evropské statistiky o úrazech při práci, ILO = Mezinárodní organizace práce